

Waldemar GOSTOMCZYK*

KRYTERIA PODZIAŁU ŚRODKÓW UNIJNYCH W RAMACH REGIONALNYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH

Zarys treści: Celem artykułu jest omówienie metody i kryteriów podziału środków przeznaczonych na wspieranie rozwoju regionalnego. W przeprowadzonych analizach zbadano ewolucyjne zmiany podziału środków na szczeblu krajowym i unijnym. Opisano również kryteria podziału i ich wpływ na wielkość uzyskanych funduszy będących w dyspozycji krajowej i regionalnej. Analizą objęto okres przedakcesyjny oraz perspektywy finansowe 2007-2013 i 2014-2010. Pozyskane środki znacząco wpłynęły na osiągnięcie celów zapisanych w regionalnych strategiach rozwoju.

Słowa kluczowe: środki unijne, metodologia berlińska, kryteria podziału.

Wprowadzenie

W dyskusjach o zmianach dotychczasowego podziału terytorialnego kraju często zadawane jest pytanie o ich wpływie na podział i wykorzystanie funduszy unijnych rozdzielonych na lata 2014-2020. Środki te były dzielone według danych i wartości charakterystycznych dla zróżnicowanych obszarów, uśrednionych według przyjętych kryteriów. Podział dotychczasowych regionów i wydzielenie nowych, spowoduje że przy zachowaniu dotychczasowych reguł, kwoty przypadające na jednego mieszkańca mogą ulec zmianie. Procedury podziału środków europejskich są bardzo zbiurokratyzowane, mało elastyczne i bardzo rygorystyczne. Sprawia to, że dokonywanie zmian w trakcie trwania przyjętej perspektywy finansowej jest trudne i zagrożone utratą przyznaných środków. Dlatego planując zmiany w podziale administracyjnym kraju należałoby poczekać z ich wprowadzeniem do końca obecnego okresu aplikowania o środki finansowe w ramach przyznanej puli dla poszczególnych regionów. Racjonalne wykorzystanie tych środków sprawia, że Polska osiąga coraz wyższy poziom rozwoju w stosunku do średniej unijnej. Nadal jednak utrzymuje się wysokie zróżnicowanie regionalne i wewnątrz regionalne. Pozyskiwane środki pozwalają jednak zmniejszać te dysproporcje. Można więc stwierdzić, że stosowane dotychczas

* Katedra Polityki Ekonomicznej i Regionalnej, Wydział Nauk Ekonomicznych, Politechnika Koszalińska

kryteria podziału środków w ramach polityki regionalnej i strukturalnej spełniają postawione przed nimi zadania.

Celem artykułu jest omówienie metody i kryteriów podziału środków przeznaczonych na wspieranie rozwoju regionalnego. Opisano również kryteria podziału i ich wpływ na wielkość uzyskanych funduszy będących w dyspozycji krajowej i regionalnej. Analizą objęto okres przedakcesyjny oraz perspektywy finansowe 2007-2013 i 2014-2010.

Ewolucja kryteriów podziału środków na rozwój regionalny

W zakresie analizowanego tematu odrębnego rozpatrzenia wymaga omówienie kryteriów, według których Unia Europejska dzieli fundusze strukturalne i spójności na poszczególne państwa członkowskie oraz jak te środki są dzielone w kraju w ramach regionalnych programów operacyjnych.

Problem kryteriów i identyfikacji obszarów wymagających wsparcia ze szczebla centralnego był przedmiotem zainteresowania stosownych instytucji od początku lat dziewięćdziesiątych i podlegał ciągłej ewolucji. Formułowane w tym okresie kryteria skupiały się bardziej na obszarach wymagających wsparcia w oparciu o środki unijne niż na sposobie podziału środków. Szczegółowy podział środków był w kompetencji dawcy pomocy, czyli Komisji Europejskiej. W okresie przedakcesyjnym podstawowym kryterium było wyróżnienie (wyodrębnienie) obszarów problemowych, z punktu widzenia zagrożenia bezrobociem. Zagadnienie to poddano wieloczynnikowej analizie, która objęła¹:

- zróżnicowanie przestrzenne na rynku pracy, w zakresie bezrobocia, poziomu i tempa wzrostu zwolnień grupowych w przekroju województw;
- zróżnicowania w przyroście ludności w wieku produkcyjnym;
- cechy struktur społeczno-gospodarczych poszczególnych regionów (sektorowe struktury zatrudnienia);
- problem koncentracji przestrzennej produkcji monokulturowej;
- rozkład czynników koniunkturalnych w przemyśle;
- przebieg procesów prywatyzacji;
- skalę bezrobocia ukrytego.

Program polityki społeczno-gospodarczej na lata 1994-1997 zawierał listę 25 województw wymagających preferencyjnego traktowania, zidentyfikowanych i wydzielonych pod względem:

¹ G. Lodkowska-Skoneczna, *Kryteria podziału środków wsparcia dla województw*, <http://europa.edu.pl/portal/index/strony?mainSP=articles&mainSRV=europa&method=605207014&page=attachement&aid=301&latch=0>, (24.05.2016).

- produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca;
- dochodów osobistych ludności na jednego mieszkańca;
- stopy bezrobocia;
- udziału bezrobotnych w liczbie pracujących poza rolnictwem;
- udziału pracujących w liczbie pracujących ogółem.

W 1996 roku Podkomitet Polityki Regionalnej i Rozwoju Obszarów Wiejskich Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów rozszerzył listę wspieranych województw o następujące kryteria:

- ilościowe: stopa bezrobocia, udział pracujących w liczbie pracujących ogółem, stosunek liczby bezrobotnych do liczby pracujących poza rolnictwem;
- jakościowe: instytucjonalne przygotowanie województwa do zaabsorbowania pomocy, w tym istnienie i doświadczenia agencji rozwoju regionalnego, stan zaawansowania prac nad strategicznym programem rozwoju regionalnego, programami restrukturyzacyjnymi województwa.

Była to pierwsza metodyka zatwierdzona przez gremium rządowe, która w pełni nigdy nie została wykorzystana.

W przyjętej przez Sejm RP 12 maja 2000 roku ustawie *o zasadach wspierania rozwoju regionalnego* po raz pierwszy podjęto próbę regulacji zasad finansowania polityki regionalnej w Polsce. Zgodnie z ustawą kierunki i kryteria wspierania rozwoju regionalnego oparto o zbiektyzowane kryteria wynikające z danych i wskaźników mających charakter powszechnie dostępnych informacji statystycznych. O wielkości alokacji środków na realizację wojewódzkich programów rozwoju miały decydować²:

- poziom PKB na mieszkańca; preferowane miały być województwa o PKB niższym niż 80% średniej krajowej;
- stopa bezrobocia; preferencje dotyczą województw, w których stopa bezrobocia przekracza poziom 150% średniej krajowej;
- pomocniczo inne wskaźniki obrazujące problemy strukturalne regionów, jak: zatrudnienie w rolnictwie powyżej 150% średniej krajowej, zatrudnienie w przemyśle powyżej 125% średniej przy jednoczesnym występowaniu stopy bezrobocia wyższej niż 150% średniej krajowej, stopa bezrobocia długotrwałego na obszarach miejskich przekraczająca 150% średniej krajowej przy jednoczesnym wysokim poziomie ubóstwa, niskim poziomie wykształcenia oraz wysokim poziomie przestępczości. Kalkulacje te miały być dokonywane z uwzględnieniem danych za ostatnie

² Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. *o zasadach wspierania rozwoju regionalnego* (Dz. U. z 2000 r. Nr 48, poz. 550); G. Lodkowska-Skoneczna, op. cit.

trzy lata i być przeprowadzone na poziomie województw, grup powiatów, a nawet gmin.

W rozporządzeniu Rady Ministrów do ustawy o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (art. 8) przyjęto następujący sposób podziału środków na województwa³:

1. 80% środków dzielone jest pomiędzy wszystkie województwa proporcjonalnie do liczby ich ludności;
2. 10% środków dzielone jest proporcjonalnie do liczby mieszkańców województw, w których poziom produktu krajowego brutto na mieszkańca jest niższy od 80% średniego poziomu produktu krajowego w kraju na mieszkańca;
3. 10% środków dzielone jest proporcjonalnie do liczby mieszkańców w powiatach, w których stopa bezrobocia przekracza w każdym z ostatnich 3 lat 150% średniej krajowej stopy bezrobocia.

Tabela 1. Środki przeznaczone na wspieranie działań wynikających z programów wojewódzkich – struktura według województw

Województwo	Udział w %
Dolnośląskie	7,72
Kujawsko-pomorskie	5,68
Lubelskie	7,30
Lubuskie	2,79
Łódzkie	5,69
Małopolskie	6,67
Mazowieckie	11,26
Opolskie	2,71
Podkarpackie	7,04
Podlaskie	3,99
Pomorskie	5,84
Śląskie	10,19
Świętokrzyskie	4,62
Warmińsko-pomorskie	6,49
Wielkopolskie	7,05
Zachodniopomorskie	4,96
Polska	100,00

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie przyjęcia Programu wsparcia na lata 2001-2002 (Dz. U. nr 122, poz. 1326).

³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie przyjęcia Programu wsparcia na lata 2001-2002 (Dz. U. nr 122, poz. 1326); G. Łodkowska-Skoneczna, op. cit.

Udziały poszczególnych województw w ogólnej puli środków przeznaczonych na wspieranie działań na wspieranie programów wojewódzkich ukształtowały się od niecałych 3% w lubuskim i opolskim do ponad 10% w śląskim i mazowieckim (tab. 1). Wartości te są na bieżąco aktualizowane, stosownie do zmian liczby ludności.

Kryteria podziału środków na rozwój regionalny w poszczególnych krajach unijnych wykazują duże podobieństwa i różnią się tylko w szczegółach. Są nimi np. wyspiarski charakter regionu, niska zdolność fiskalna, niska gęstość zaludnienia (np. poniżej 33-31 osób na km²)⁴.

Metodologia berlińska

Metodologia berlińska jest to stworzony przez Komisję Europejską algorytm umożliwiający określenie wysokości ogólnej kwoty środków polityki spójności dla danego państwa członkowskiego⁵.

Siłą UE jest wspólne rozwiązywanie problemów głównie przez zmniejszanie różnic w rozwoju krajów i regionów i zwiększanie konkurencyjności krajów członkowskich na globalnym rynku. Podstawowym instrumentem realizacji tych celów jest polityka strukturalna i spójności finansowana z budżetu UE w granicach wyznaczanych przez długoterminowe plany finansowe. Algorytm podziału środków na regionalne programy operacyjne dokonywany jest na podstawie wykorzystywanej od wielu lat metodologii berlińskiej uwzględniającej następujące wskaźniki⁶:

- liczba ludności danego województwa;
- luka pomiędzy poziomem PKB per capita w PPS danego regionu a poziomem PKB per capita w całej UE;
- liczba bezrobotnych w regionie przekraczająca teoretyczną liczbę osób, które byłyby bezrobotne przy zastosowaniu średniej stopy bezrobocia wszystkich regionów słabiej rozwiniętych w UE.

Jako zalety tej metodologii należy wymienić:

- stosunkowo prostą konstrukcję algorytmu;
- wyliczana luka rozwojowa jest szacowana w oparciu o średnią UE, co wpływa na bardziej równomierny rozkład środków;
- łatwy dostęp do aktualnych wskaźników tworzących algorytm;

⁴ G. Lodkowska-Skoneczna, op. cit.

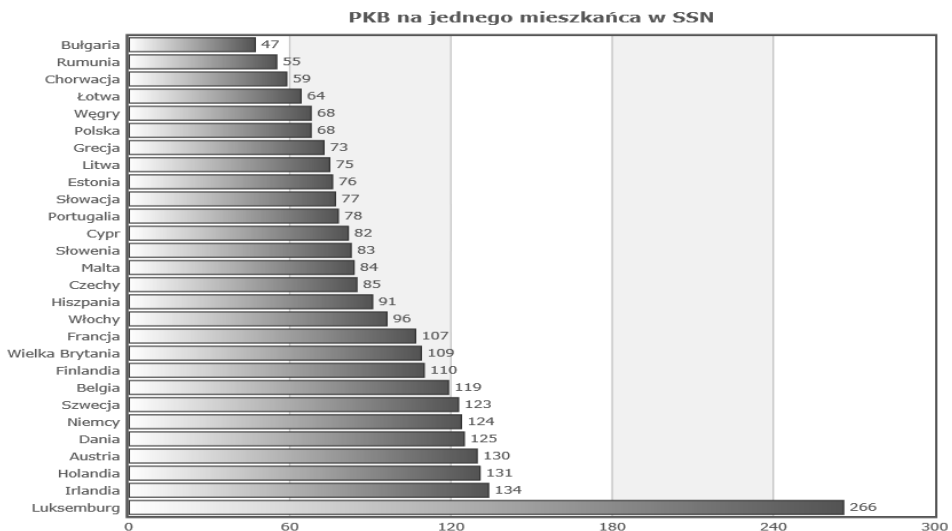
⁵ *Wieloletnie Ramy Finansowe – słowniczek pojęć*, http://www.msz.gov.pl/resource/5_baca434-1692-4cdd-8af0-62d281e53692:JCR, (7.01.2016).

⁶ E. Malinowska-Misiąg, J. Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Algorytmy podziału środków publicznych*, WSiLiZ, Rzeszów 2016, s. 113.

- stosowana przez Komisję Europejską do wyliczania alokacji wszystkich państw członkowskich, bez uwzględniania ich specyfiki rozwojowej;
- główny podział dokonywany jest na podstawie liczby ludności regionów oraz wielkości luki pomiędzy PKB per capita regionu a PKB per capita całej UE (w PPS); poziom stopy bezrobocia ma mniejsze znaczenie.

Wysokość i struktura podziału środków UE na lata 2014-2020

Głównym kryterium podziału środków finansowych Unii na poszczególne państwa członkowskie jest poziom produktu krajowego brutto na mieszkańca. Regiony o poziomie PKB na mieszkańca do 75% średniego poziomu unijnego zaliczane są do regionów słabo rozwiniętych, w granicach 75-90% to regiony w okresie przejściowym (średnio rozwinięte), a bardziej rozwinięte to te, których PKB na mieszkańca osiąga 90% i więcej średniej unijnej⁷. Nasz kraj osiągnął poziom poniżej 70% średniego poziomu unijnego (rys. 1), a więc należy do krajów słabo rozwiniętych. Tylko województwo mazowieckie przekroczyło granicę 75% i znalazło się w grupie regionów lepiej rozwiniętych.

Rysunek 1. PKB na jednego mieszkańca poszczególnych krajów UE według parytetu siły nabywczej

Źródło: <http://europa.eu/about-eu/EUROPA-ŻyciewUE>, (14.01.2016).

⁷ Portal Funduszy Europejskich, <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/fundusze-europejskie-w-polsce>, (24.05.2016).

Tabela 2. Podział środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020 (w mld euro, ceny bieżące)

Kraj	Ilość środków [w mld euro]	% ogólnej puli środków	Liczba ludności [w mln]	% ludności UE	Wielkość środków na jednego mieszkańca [w euro]
Austria	1,24	0,35	8,58	1,69	145
Belgia	2,28	0,64	11,26	2,22	202
Bułgaria	7,59	2,15	7,2	1,42	1054
Cypr	0,735	0,21	0,847	0,17	868
Czechy	21,98	6,22	10,54	2,07	2085
Niemcy	19,23	5,44	81,17	15,97	237
Dania	0,553	0,16	5,66	1,11	98
Estonia	3,59	1,02	1,31	0,26	2740
Grecja	15,52	4,39	10,81	2,13	1436
Hiszpania	28,56	8,08	46,44	9,14	615
Finlandia	1,47	0,42	5,47	1,08	269
Francja	15,85	4,48	66,35	13,06	239
Chorwacja	8,61	2,43	4,23	0,83	2035
Węgry	21,91	6,20	9,85	1,94	2224
Irlandia	1,19	0,34	4,63	0,91	257
Włochy	32,82	9,28	60,8	11,96	540
Litwa	6,82	1,93	2,92	0,57	2336
Luksemburg	0,059	0,02	0,563	0,11	105
Łotwa	4,51	1,28	1,99	0,39	2266
Malta	0,725	0,21	0,429	0,08	1690
Holandia	1,4	0,40	16,9	3,33	83
Polska	82,5	23,33	38,01	7,48	2170
Portugalia	21,47	6,07	10,37	2,04	2070
Rumunia	22,99	6,50	19,86	3,91	1158
Szwecja	2,11	0,60	9,75	1,92	216
Słowenia	3,07	0,87	2,06	0,41	1490
Słowacja	12,99	3,67	5,42	1,07	2397
Wielka Brytania	11,84	3,35	64,77	12,74	183
Razem/średnia	353,612	100	508,189	100	696

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i EUROSTAT.

Z ogólnej puli środków Unii Europejskiej do podziału na lata 2014-2020 najwięcej, bo aż 82,5 mld euro uzyskała Polska. Następne pod względem wysokości były Włochy (32,82 mld) i Hiszpania (28,56 mld euro). Środki te w ujęciu procentowym stanowiły dla wymienionych krajów odpowiednio 23,33%, 9,28% i 8,08% ogółu rozdysponowanej puli. W przypadku Polski udział procentowy sumy uzyskanych środków (23,33%) znacznie odbiega od procentowego udziału ludności w całej UE (7,48%). Jednak w przeliczeniu na jednego mieszkańca najwięcej uzyskała Estonia (2740 euro), Słowacja (2397), Litwa (2336), Łotwa (2266), Węgry (2224) i dopiero na 6 miejscu Polska (2170 euro) (tab. 2).

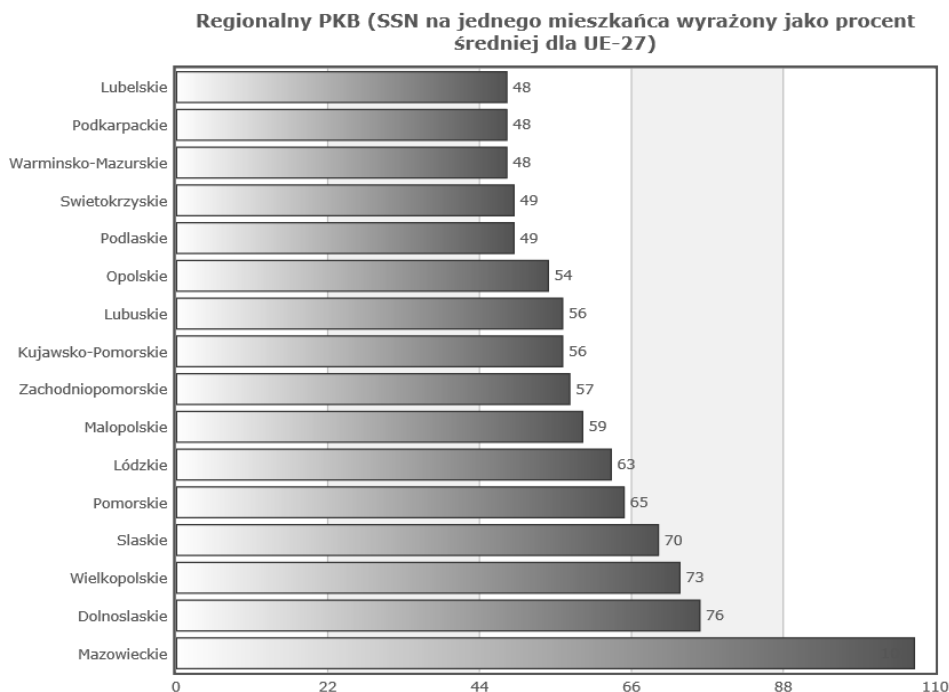
Kryteria podziału środków na regionalne programy operacyjne

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, zgodnie z informacjami zaprezentowanymi w konkluzjach Rady Europejskiej z 7-8 lutego 2013 r. zaproponowało rozkład alokacji środków finansowych dla regionów słabiej rozwiniętych obliczany w następujących krokach⁸:

1. Wyznaczenie liczby ludności dla każdego regionu.
2. Wyznaczenie PKB per capita w PPS dla każdego regionu.
3. Wyznaczenie tzw. prosperity gap – różnicy pomiędzy PKB per capita w PPS danego regionu a średnim PKB per capita w PPS dla całej UE.
4. Wyznaczenie kwoty bezwzględnej (w EUR) otrzymywanej przez pomnożenie liczby ludności dla danego regionu przez tzw. prosperity gap, czyli różnicy pomiędzy PKB per capita w PPS dla danego regionu a średnim PKB per capita w PPS dla UE.
5. Przemnożenie kwot otrzymanych dla każdego regionu w poprzednim punkcie przez współczynnik (tzw. weighting factor), którego wartość procentowa jest zróżnicowana i odzwierciedla względną zamożność (mierzoną parytetami siły nabywczej) państwa członkowskiego, w którym położony jest region w stosunku do średniej UE; w przypadku regionów, których poziom DNB per capita jest niższy niż 82% średniej UE (wszystkie regiony słabiej rozwinięte w Polsce) współczynnik ten wynosi 3,15%.
6. Wyznaczenie liczby bezrobotnych w każdym regionie oraz teoretycznej liczby bezrobotnych w każdym regionie obliczonej przy zastosowaniu średniej stopy bezrobocia wszystkich regionów słabiej rozwiniętych UE; obliczenie różnicy pomiędzy faktyczną a teoretyczną liczbą bezrobotnych w każdym regionie; dodanie do kwoty otrzymanej w poprzednim punkcie kwoty wynikającej z przydziału premii w wysokości 1300 EUR na każdego bezrobotnego rocznie w odniesieniu do liczby bezrobotnych w danym regionie przewyższającej liczbę osób, które byłyby bezrobotne przy zastosowaniu średniej stopy bezrobocia wszystkich regionów słabiej rozwiniętych w UE (na podstawie danych Eurostat).

⁸ M. Maciejczak, *Jak alokowane są środki na regionalny program operacyjny dla Mazowsza w nowej perspektywie finansowej?*, Biuletyn nr 2, Centrum Innowacji i Transferu Wiedzy w Agrobiznesie, SGGW, Warszawa 2013, s. 1-3.

Efektom zastosowania powyższej metodologii jest tzw. „teoretyczna kwota alokacji” dla 15 polskich regionów słabiej rozwiniętych. Służy ona jedynie do określenia struktury procentowej podziału środków na poszczególne województwa.

Rysunek 2. Zróżnicowanie poziomu rozwoju województw w stosunku do średniej unijnej

Źródło: <http://europa.eu/about-eu/EUROPA-ŻyciewUE>, (14.01.2016).

Nawet połowy średniego poziomu rozwoju UE nie osiągają w Polsce województwa (rys. 2): lubelskie, podkarpackie, warmińsko-mazurskie świętokrzyskie i podlaskie. Nie we wszystkich województwach przekłada się to na wysoki wskaźnik środków przypadających na jednego mieszkańca (lubelskie, podkarpackie). Osiągnięcie przez województwo mazowieckie 107% PKB na jednego mieszkańca wyrażonej jako procent średniej unijnej powoduje, że w perspektywie 2014-2020 zyskało ono tylko 60% obliczonej kwoty teoretycznej. Zmiana ta jest powodem sformułowania koncepcji wydzielenia Warszawy z województwa mazowieckiego, aby jego słabiej rozwinięte podregiony mogły korzystać z większych środków uzyskiwanych na dotychczasowych zasadach.

Podział środków na programy krajowe i regionalne

W perspektywie na lata 2014-2020 w Polsce wdrażanych będzie 6 krajowych programów operacyjnych zarządzanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju oraz 16 programów regionalnych zarządzanych przez Urzędy Marszałkowskie (tab. 3). Poza programami krajowymi fundusze unijne przeznaczone są na 16 programów regionalnych. Ich celem jest wspieranie rozwoju wszystkich regionów (tab. 4).

Tabela 3. Środki unijne w programach krajowych 2014-2020

Nazwa programu	Fundusze europejskie [w mld euro]
Program Infrastruktura i Środowisko	27,4
Program Inteligentny Rozwój	8,6
Program Wiedza Edukacja Rozwój	4,7
Program Polska Cyfrowa	2,2
Program Polska Wschodnia	2,0
Program Pomoc Techniczna	0,7

Źródło: Ministerstwo Rozwoju, <https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/fundusze-europejskie/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich>, (7.01.2016).

Tabela 4. Środki unijne w programach regionalnych 2014-2020

Województwo	Całkowita alokacja na RPO [w mln euro]	Ludność wg województw – stan na 31.12.2014 [w tys. osób]	% ludności kraju	Lokata wg liczby ludności	% ogólnej puli środków krajowych	Wielkość środków na jednego mieszkańca [w euro]
Dolnośląskie	2,25	2908,5	7,56	5	7,20	774,48
Kujawsko-pomorskie	1,90	2090,0	5,43	10	6,09	910,79
Lubelskie	2,23	2147,7	5,58	8	7,13	1038,74
Lubuskie	0,91	1020,3	2,65	15	2,90	888,88
Łódzkie	2,26	2504,1	6,51	6	7,21	900,93
Małopolskie	2,88	3368,3	8,75	4	9,20	854,49
Mazowieckie	2,09	5334,5	13,86	1	6,68	391,76
Opolskie	0,94	1000,9	2,60	16	3,02	944,16
Podkarpackie	2,11	2129,2	5,53	9	6,76	992,98
Podlaskie	1,21	1191,9	3,10	14	3,88	1018,19
Pomorskie	1,86	2302,1	5,98	7	5,96	810,06
Śląskie	3,48	4585,9	11,92	2	11,12	758,18
Świętokrzyskie	1,36	1263,2	3,28	13	4,36	1080,25
Warmińsko-mazurskie	1,73	1444,0	3,75	12	5,53	1196,89
Wielkopolskie	2,45	3472,6	9,02	3	7,83	705,59
Zachodniopomorskie	1,60	1715,4	4,46	11	5,12	933,43
Polska	31,28	38478,6	100	x	100	812,84

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i Portalu Funduszy Europejskich, <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/wszystkie-serwisy-programow>, (7.01.2016).

Najwyższą sumę środków na programy regionalne w latach 2014-2020 uzyskało województwo śląskie (11,12%). Wskaźnikiem który lepiej odzwierciedla proporcje uzyskanych środków jest przeliczenie uzyskanej kwoty na liczbę mieszkańców województwa. W skali kraju najwięcej na mieszkańca uzyskało województwo warmińsko-mazurskie (1196,89 euro), świętokrzyskie (1080,25 euro), lubelskie (1038,74 euro) (tab. 4).

Wielkość i struktura pozyskanych środków na regionalne programy operacyjne województwa zachodniopomorskiego na lata 2014-2020

Województwo zachodniopomorskie, którego ludność stanowi 4,46% ludności kraju uzyskało 5,12% ogólnej puli środków krajowych. Wielkość środków na jednego mieszkańca wyniosła 933,43 euro, przy średniej krajowej 812,84. Kwota 1,6 mld euro przyznana województwu zachodniopomorskiemu wykorzystana zostanie na tworzenie dogodnych warunków do rozwoju gospodarczego oraz podnoszenia poziomu życia mieszkańców. Fundusze europejskie będą przeznaczone przede wszystkim na wsparcie przedsiębiorców, dalszą poprawę atrakcyjności inwestycyjnej Pomorza Zachodniego oraz wzmocnienie rynku pracy (tab. 5).

Tabela 5. Osie priorytetowe Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 (stan na grudzień 2014)

Lp.	Oś priorytetowa	Kwota środków [w mln euro]	Rodzaj funduszu
I	Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie	342,0	EFRR
II	Gospodarka niskoemisyjna	217,7	EFRR
III	Ochrona środowiska i adaptacja do zmiany klimatu	73,0	EFRR
IV	Naturalne otoczenie człowieka	90,4	EFRR
V	Zrównoważony transport	282,7	EFRR
VI	Rynek pracy	165,0	EFS
VII	Włączenie społeczne	131,2	EFS
VIII	Edukacja	90,2	EFS
IX	Infrastruktura publiczna	45,0	EFRR
X	Pomoc techniczna	64,0	EFS

Źródło: Portal Funduszy Europejskich, <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/wszystkie-serwisy-programow>, (7.01.2016).

Finansowanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego⁹

Program Regionalny składa się z 10 Osi Priorytetowych zakładających finansowanie z dwóch uzupełniających się funduszy – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS):

- EFRR – 1 150 818 353 euro,
- EFS – 450 420 863 euro.

Zdecydowana większość środków, około 72% całkowitej alokacji przeznaczonej na program, pochodzą będzie z EFRR. Zgodnie z celami funduszu przeznaczona zostanie na rozwój potencjału społeczno-gospodarczego poprzez wspieranie projektów zakładających wzrost zatrudnienia, rozwój przedsiębiorczości, rozbudowę infrastruktury wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarczej, poprawę ochrony środowiska.

1. Oś priorytetowa I: Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie; cel tematyczny 1: Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji, alokacja: 70 385 000 euro; cel tematyczny 3: Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRR) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR), alokacja: 271 665 000 euro.
2. Oś priorytetowa II: Gospodarka niskoemisyjna; cel tematyczny 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, alokacja: 217 711 416 euro.
3. Oś priorytetowa III: Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom; cel tematyczny 5: Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, alokacja: 30 000 000 euro; cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, alokacja: 43 000 000 euro.
4. Oś priorytetowa IV: Naturalne otoczenie człowieka; cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, alokacja: 45 000 000 euro.
5. Oś priorytetowa V: Zrównoważony transport; cel tematyczny 7: Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej, alokacja: 282 655 292 euro.

⁹ Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego, Urząd Marszałkowski, Szczecin 2016.

6. Oś priorytetowa IX: Infrastruktura publiczna; cel tematyczny 2: Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK, alokacja: 20 000 000 euro; cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, alokacja: 90 000 000 euro; cel tematyczny 10: Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie, alokacja: 35 000 000 euro.

Łączna suma alokacji z EFRR wyniesie: 1 150 818 353 euro. Pozostałe 28% budżetu Programu ukierunkowanych zostanie na wyrównywanie szans na rynku pracy, wzrost zatrudnienia, inwestycje w kapitał ludzki:

1. Oś priorytetowa VI: Rynek pracy; cel tematyczny 8: Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników, alokacja: 165 000 000 euro.
2. Oś priorytetowa VII: Włączenie społeczne; cel tematyczny 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, alokacja: 131 180 000 euro.
3. Oś priorytetowa VIII: Edukacja; cel tematyczny 10: Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie, Alokacja: 90 191 295 euro.
4. Oś priorytetowa X: Pomoc techniczna, alokacja: 64 049 568 euro.

Łączna suma alokacji z Europejskiego Funduszu Społecznego: 450 420 863 euro. W sytuacji powstania województwa środkowopomorskiego można prognozować, że suma środków unijnych, przy zastosowaniu obecnych kryteriów w przeliczeniu na jednego mieszkańca ulegnie zwiększeniu. Wpływ na to będzie miał niższy regionalny PKB na jednego mieszkańca wyrażony jako procent średniej UE oraz wyższa stopa bezrobocia. Szczegółowe określenie konkretnych wartości będzie możliwe po ostatecznym określeniu granic nowego województwa.

Zakończenie

Stosowane od szeregu lat jednolite kryteria podziału środków na rozwój regionalny stwarzają stabilną sytuację umożliwiającą długoterminowe planowanie w zakresie realizacji kosztownych inwestycji z wykorzystaniem montażu finansowego, którego znaczącą częścią są środki pozyskiwane z funduszy unijnych i regionalnych programów operacyjnych. Stabilność ta zapisana jest w dokumentach strategicznych państwa – w ustawach i rozporządzeniach. Długoletni okres planowania pozwala jednostkom samorządu terytorialnego zachować płynność finansową i nieprzekraczalny poziom zadłużenia. Bez tych środków skala inwestycji byłaby zapewne znacznie mniejsza a poziom życia zdecydowanie niższy. Kryteria podziału środków finansowych uwzględniają występujące różnicowania regionalne oraz problemy charakterystyczne dla tych obszarów, tj. poziom bezrobocia i zróżnicowanie dochodów przypadających na jednego mieszkańca

przy uwzględnieniu siły nabywczej. Zmiana granic administracyjnych nie zwiększy ogólnej sumy środków na rozwój regionalny, ale może spowodować, że te środki będą dzielone bardziej sprawiedliwie, proporcjonalnie do potrzeb i konieczności zrównoważonego rozwoju poszczególnych części terytorium naszego kraju.

Bibliografia

1. <http://europa.eu/about-eu/EUROPA-ŻyciewUE>, (14.01.2016).
2. Lodkowska-Skoneczna G., *Kryteria podziału środków wsparcia dla województw*, <http://europa.edu.pl/portal/index/strony?mainSP=articles=&mainSRV=europa&method=605207014&page=attachment&aid=301&latch=0>, (24.05.2016).
3. Maciejczak M., *Jak alokowane są środki na regionalny program operacyjny dla Mazowsza w nowej perspektywie finansowej?*, Biuletyn nr 2/2013, Centrum Innowacji i Transferu Wiedzy w Agrobiznesie, SGGW, Warszawa 2013, s.1-3.
4. Malinowska-Misiąg E., Misiąg J., Misiąg W., Tomalak M., *Algorytmy podziału środków publicznych*, WSiZ, Rzeszów 2016, s. 113.
5. Ministerstwo Rozwoju, <https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/fundusze-europejskie/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich>, (7.01.2016).
6. Portal Funduszy Europejskich, <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/fundusze-europejskie-w-polsce/>, (24.05.2016).
7. Portal Funduszy Europejskich, <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/wszystkie-serwisy-programow/>, (7.01.2016).
8. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego*, Urząd Marszałkowski, Szczecin 2016.
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie przyjęcia Programu wsparcia na lata 2001-2002 (Dz. U. nr 122, poz. 1326).
10. Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 48, poz. 550).
11. *Wieloletnie Ramy Finansowe – słownik pojęć*, <http://www.msz.gov.pl/resource/5baca434-1692-4cdd-8af0-62d281e53692:JCR>, (7.01.2016).

CRITERIA FOR THE DISTRIBUTION OF EU FUNDS IN THE REGIONAL OPERA- TIONAL PROGRAMMES

The aim of the article is to discuss the methods and criteria for the distribution of funds allocated to support regional development. Evolutionary changes in the allocation of funds at national and EU level were examined in the in the analyzes. Also the following aspects were described: distribution criteria and their impact on the size of the funds raised at the national and regional disposal. The study included pre-accession period and the financial perspectives for 2007-2013 and 2014-2010. The funds obtained significantly contributed to the achievement of the objectives set in the regional development strategies.

Keywords: EU funds, the Berlin methodology, distribution criteria.